

คู่มือ

การจัดตั้งธนาคารขยะ

วิธีใช้ศิลปะชุมชน

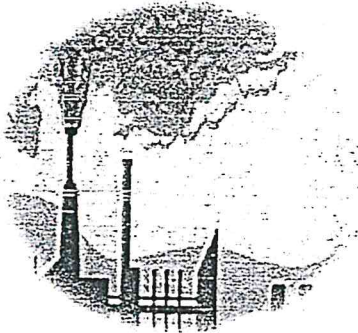
ในเขตเทศบาลตำบลตาเกา

ตำบลตาเกา อำเภอหน้าขุน

จ.อุบลราชธานี

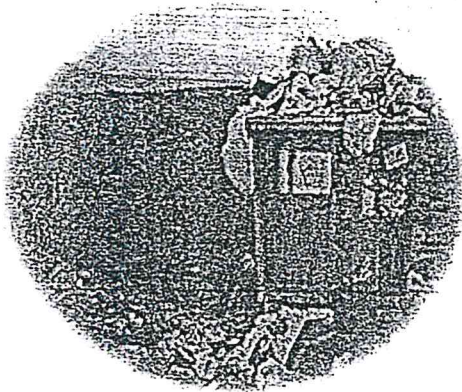
ขยะกำลังล้นเมือง

ทุกวันนี้คนไทยกว่า ๖๕ ล้านคน สร้างขยะได้มากถึง ๑๔ ล้านตันต่อปี ขยะส่วนใหญ่มาจากวัสดุที่เราไม่ใช้ประโยชน์แล้ว เช่น เศษกระดาษ ขวดพลาสติก กระป๋อง เศษแก้ว ฯลฯ ถ้าเรานำเอาขยะเหล่านี้มากองรวมกันก็สูงเท่าตึก กลายสิบชั้นทีเดียวแต่เชื่อว่าเราสามารถจัดเก็บและกำจัดขยะได้ไม่ถึง ๗๐% ของขยะที่เกิดขึ้น ขยะจึงตกค้างอยู่ตามสถานที่ต่างๆ และสร้างปัญหามลพิษต่อตัวเราและชุมชน

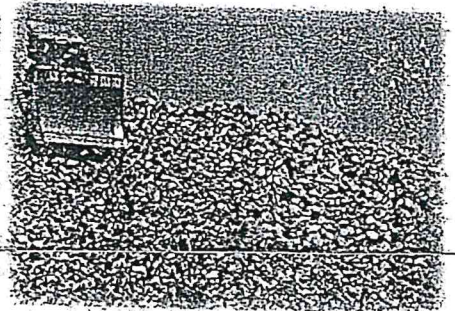
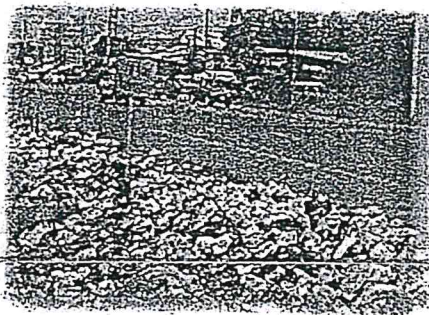
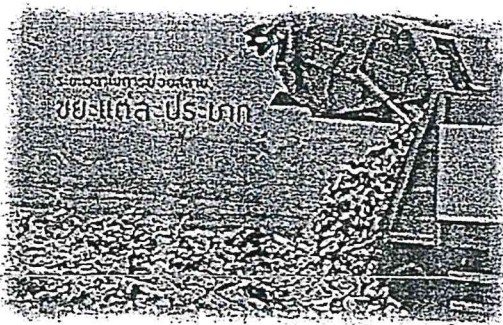
ขยะก่อผลเสียต่อตัวเราและสิ่งแวดล้อม

๑. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ เช่น หนูและแมลงวัน ซึ่งเป็นพาหะนำโรคติดต่อ เช่น อหิวาตกโรค บิด บาดทะยัก โรคทางเดินหายใจ
๒. น้ำเสียจากกองขยะ เมื่อถูกน้ำฝนชะล้างก็จะไหลปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำหรือแม่น้ำลำคลองต่างๆ ทำให้เกิดภาวะมลพิษทางน้ำ
๓. ความสกปรกเลอะเทอะทำให้ผู้พบเห็นไม่สบายใจ
๔. อากาศเสีย ทั้งจากกลิ่นเหม็นที่รบกวนและการเผาขยะกลางแจ้ง ทำให้เกิดควันและสารมลพิษทางอากาศ
๕. ขยะอุดตันท่อระบายน้ำเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาน้ำท่วม

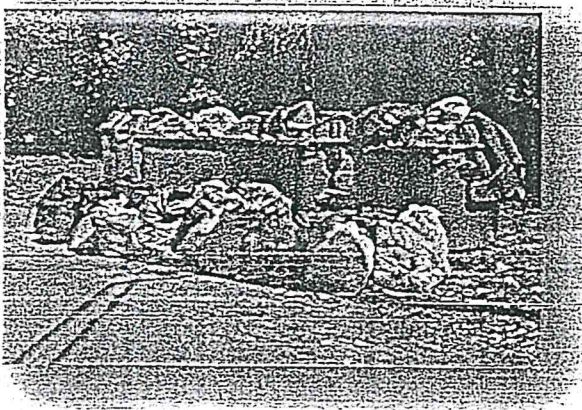

ขยะต้องใช้เวลาย่อยสลาย

- ขยะแต่ละชนิดถ้าเราปล่อยให้มันย่อยสลายตัวเองตามธรรมชาติ และใช้เวลาแตกต่างกัน บางชนิดย่อยได้เร็ว บางชนิดใช้เวลาหลายร้อยปี
๑. เศษกระดาษ ใช้เวลาย่อยสลาย ๒-๕ เดือน
 ๒. ขวดพลาสติก ใช้เวลาย่อยสลาย ๔๕๐ ปี
 ๓. ถ้วยกระดาษเคลือบ ใช้เวลาย่อยสลาย ๕ ปี
 ๔. ผ้าอ้อมเด็กชนิดสำเร็จรูป ใช้เวลาย่อยสลาย ๕๐๐ ปี
 ๕. โฟม ใช้เวลานานมากในการย่อยสลาย

ขยะมาจากรไหน

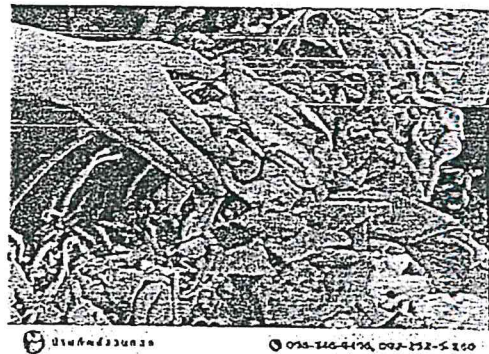

ขยะก็คือของเหลือทิ้งจากการใช้สอยในกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวัน และการทำงาน ทั้งที่เป็นของกินและการทำงาน ทั้งที่เป็นของกินและของใช้ ถ้าเราไม่ทิ้งกินขว้างและใช้ของทุกอย่างให้คุ้มค่าที่สุด ทั้งรู้จักซ่อมแซมดัดแปลงสิ่งของให้เกิดประโยชน์ใหม่ ก็จะช่วยให้มีขยะน้อยลง

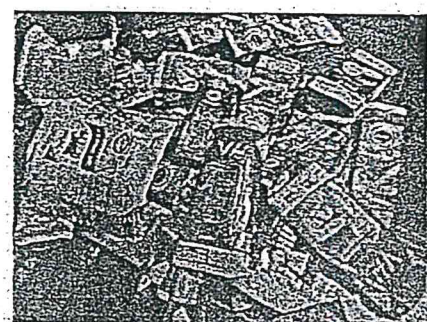
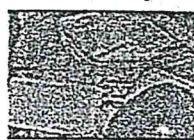
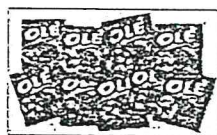
ประเภทของขยะ

เราเป็นขยะออกเป็น ๔ ประเภท คือ

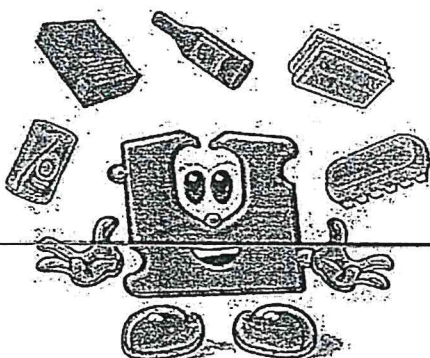
๑. ขยะที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษพืชพืช เศษอาหาร เปลือกผลไม้ สามารถนำไปหมักทำปุ๋ยได้

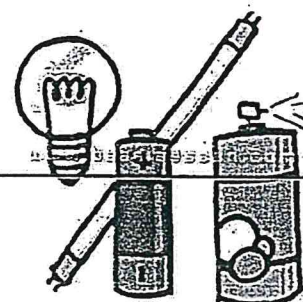
๒. ขยะทั่วไป เป็นขยะที่ย่อยสลายไม่ได้และไม่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ เช่น โฟม ขยะบะหมี่สำเร็จรูป เศษหิน เศษปูน

๓. ขยะรีไซเคิล เป็นขยะที่สามารถนำไปขายได้ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะและอโลหะ

๔. ขยะอันตรายหรือขยะมีพิษ เช่น กระป๋อง ยาฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย ขยะเหล่านี้ต้องนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

มาช่วยกันลดขยะ

เราสามารถช่วยกันลดปริมาณขยะด้วยหลักการง่ายๆ สามประการ ได้แก่ ลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการรีไซเคิล (Recycle)

ลดการใช้ (Reduce)

เป็นการป้องกันให้มีขยะใหม่เกิดขึ้นน้อยที่สุด เช่น

- การใช้ตะกร้า ปิ่นโต ใส่อาหารหรือของแทนการใช้ถุงพลาสติกหรือโฟมซึ่งกำจัดยาก
- เลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพ มีหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์น้อย และอายุการใช้งานยาวนาน
- ใช้สินค้าชนิดเติม เช่น มงชักฟอก น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาด ถ่านไฟฉายชนิดชาร์จได้

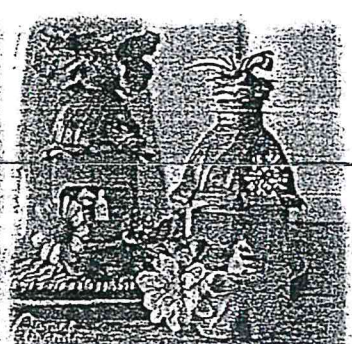
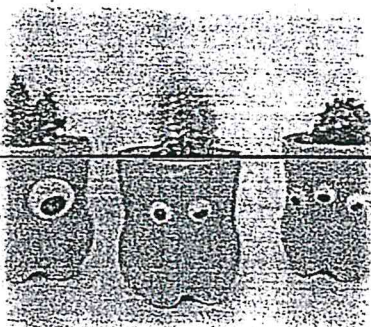
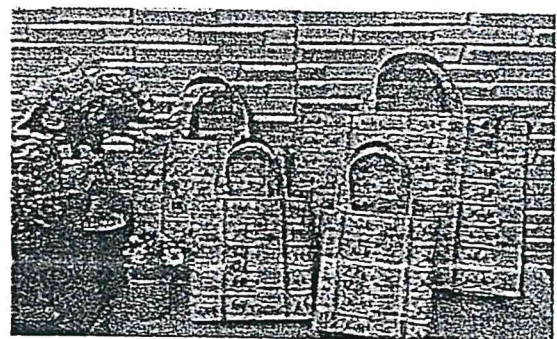
การใช้ซ้ำ (Reuse)

เป็นการใช้วัสดุที่คุ้มค่าที่สุดก่อนที่จะทิ้งไป

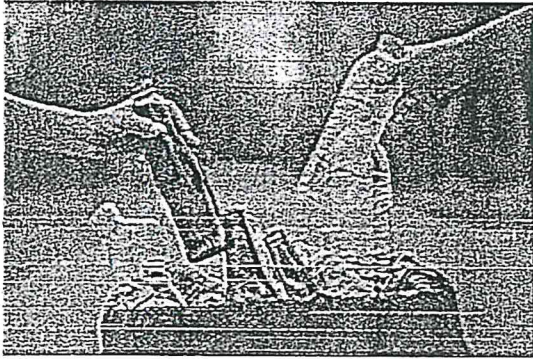
- การใช้กระดาษทั้งสองหน้า
- การนำบรรจุภัณฑ์มาใช้ซ้ำ เช่น การนำกล่องหรือถุงการใช้ซ้ำหลายๆ ครั้ง
- การนำสิ่งของมาดัดแปลงให้ใช้ประโยชน์ได้ใหม่ เช่น น้ำถึง กระดาษที่รีมาใช้เป็นกระดาษต้นไม้

รีไซเคิล (Recycle)

เป็นการนำวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ นำกลับมาแปรรูปโดยกรรมวิธีต่างๆ เช่น การนำแก้วไปหลอมเป็นขวดแก้ว วิธีนี้ช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานในการผลิต และยังช่วยลดปริมาณขยะลงด้วยขยะที่สามารถนำมารีไซเคิล ได้แก่ กระดาษ แก้ว พลาสติก เหล็ก อลูมิเนียม

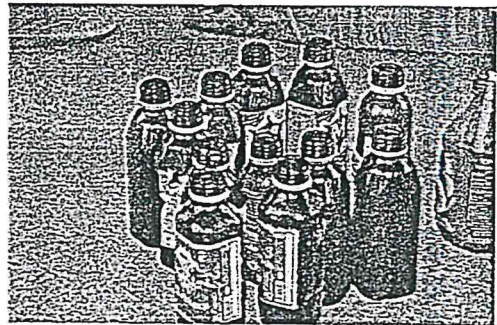
แยกขยะรีไซเคิล

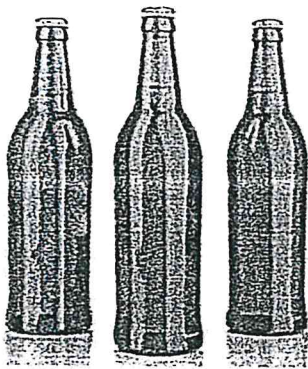
คุณรู้ไหมว่าการทิ้งขยะรีไซเคิลกับขยะมูลฝอยอื่น ๆ นั้น เท่ากับว่าเรากำลังทิ้งเงินลงถังขยะ ทั้งนี้เพราะขยะรีไซเคิลเป็นขยะที่ขายได้ ขยะรีไซเคิล แยกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ แก้ว กระดาษ พลาสติกและโลหะ/อลูมิเนียม เราลองมาแยกขยะรีไซเคิลที่อยู่ในบ้านเรากันดีกว่า

แก้ว

แก้วเป็นวัสดุผิวเรียบ แข็งใส แต่เปราะบางแตกหักง่าย แก้วเป็นขยะที่ไม่ย่อยสลาย แต่นำไปรีไซเคิลได้ทีนียมนกัน ได้แก่ ขวดแก้วต่างๆ เช่น ขวดน้ำอัดลม ขวดสุรา ขวดเบียร์ ขวดโซดา ขวดซอส ขวดเครื่องสำอางค์ต่างๆ ขวดยา ในแต่ละวันมีขวดแก้วที่ใช้แล้วไม่ต่ำกว่า ๑ ล้านใบถูกทิ้งให้เป็นขยะ

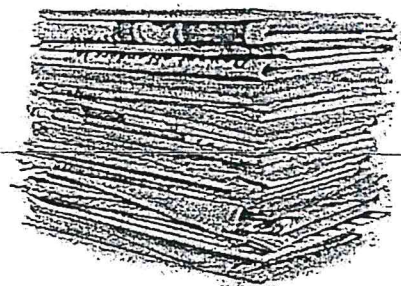

ขวดแก้วดี ขายได้ราคาดีกว่าเศษแก้ว โรงงานจะนำไปล้างให้สะอาดและฆ่าเชื้อโรค แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ได้ซ้ำอีกอย่างน้อย ๓๐ ครั้ง หากไม่แตกหรือบิ่นเสียก่อน

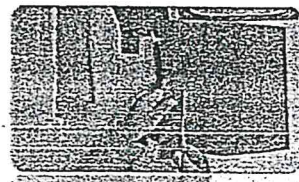
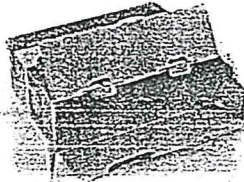
กระดาษ

ในบรรดาขยะรีไซเคิลนั้น กระดาษเป็นวัสดุที่ย่อยสลายง่ายที่สุด เพราะผลิตจากเยื่อไม้ธรรมชาติ ทุกวันนี้เรามีขยะกระดาษทั้งหมด ๓.๔ ล้านตัน ส่วนที่เหลือถูกทิ้งปนเปื้อนกับขยะอื่นๆจนไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้

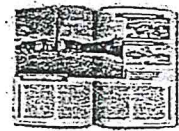
กระดาษที่ขายได้และร้านรับซื้อของเก่ารับซื้อ

เช่น หนังสือพิมพ์ กระดาษลัง กระดาษเอกสาร กระดาษคอมพิวเตอร์ กระดาษเล่ม
กระดาษสี เศษกระดาษ

กระดาษที่ร้านรับซื้อของเก่าไม่รับซื้อ

- กระดาษที่เคลือบด้วยพลาสติก เช่น กระดาษห่อของขวัญ กล่องนม
- กระดาษเคลือบมัน เช่น ปกนิตยสาร
- กระดาษที่ทำจากผ้า เช่น กล่องแอปเปิ้ลบางชนิดที่มาจากเมืองจีน

พลาสติก

พลาสติกเป็นวัสดุที่สังเคราะห์มาจากผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมหรือน้ำมันดิบมีปลายประเภทและนำมาใช้ผลิตสินค้ามากมายที่เราใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งที่มีขนาดเล็กอย่างฝาขวดน้ำปลา ไปถึงขนาดใหญ่ อย่างท่อเอสลอน พลาสติกเป็นขยะที่ย่อยสลายยากมาก มีอายุยืนยาวจนเป็นอมตะ การใช้เคลจึงเป็นการจัดการขยะพลาสติกที่เหมาะสมที่สุด

ขยะพลาสติกที่บ้านเราขายได้ เช่น

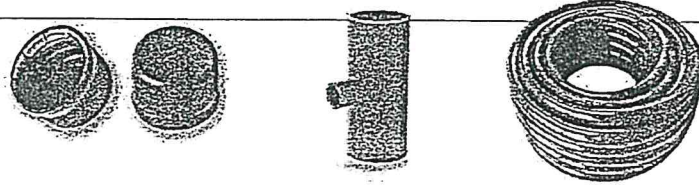
ขวดและแก้ว เช่น ขวดน้ำดื่มแบบขาวขุ่น ขวดเพชร หรือขวดชนิดใส ขวดน้ำมัน หีข ขวดยาสูบ แกลลอน
น้ำมัน แก้วน้ำพลาสติก ถ้วยไอศกรีม

ของใช้ส่วนตัว เช่น ขวดน้ำยาสระผม หลอดโฟมล้างหน้า รองเท้ายาง ส้นรองเท้า

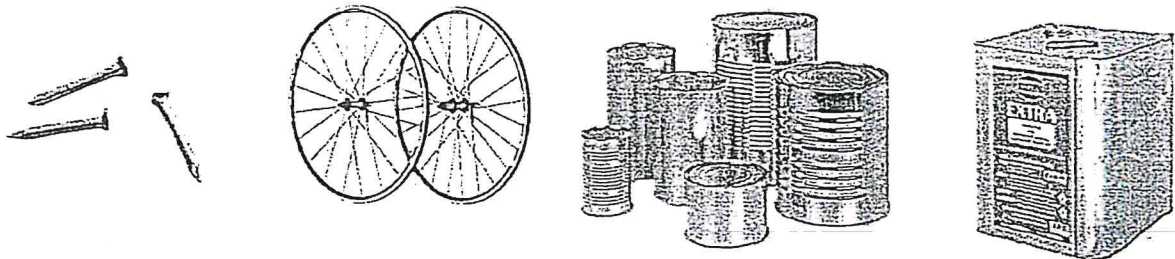

ของใช้จุกจิก เช่น ฝาจุกน้ำปลา สายยางเก่า เปลือกสายไฟที่แกะลวดทองแดงออก กระดาษ
ต้นไม้ ท่อพีวีซี

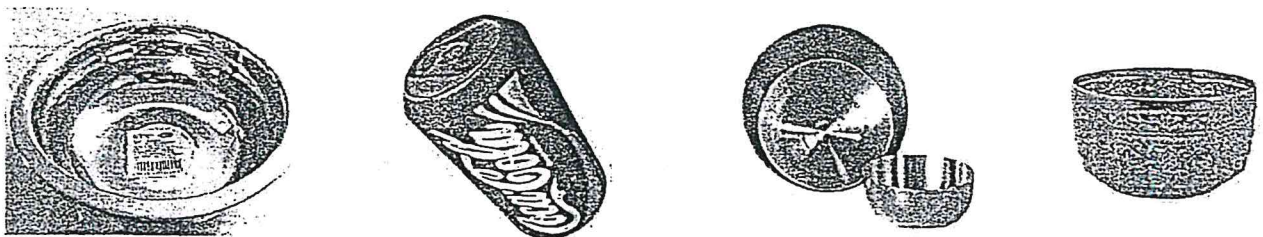

โลหะและอโลหะ โลหะและอโลหะมีหลากหลายชนิด ระยะเวลาในย่อยย่อยสลาย ประมาณ ๘๐-๑๐๐ ปี การนำ
โลหะและอโลหะมารีไซเคิลจะช่วยลดการใช้วัตถุดิบร้อยละ ๙ และช่วยลดการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม
ประเภทโลหะและอโลหะที่สามารถมารีไซเคิลใหม่ได้ คือ

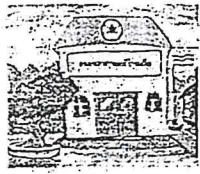
เหล็ก ใช้กันมากที่สุดในอุปกรณ์ต่างๆทั่วโลก มีการนำเศษเหล็กมารีไซเคิลใหม่ถึงร้อยละ ๕๐ เพื่อลดต้นทุนการผลิต
เหล็กที่นำไปขายได้ เช่น น็อต ตะปู ขาเก้าอี้ ล้อจักรยาน ตะแกรง แป้นประปา เหล็กฉาก ข้อต่ออาลัว กระจบอง
สังกะสี ปิ๊บ

อลูมิเนียม นำมาจากแร่บอกไซต์ในเขตป่าเขตร้อน ต้องทำลายพื้นที่ป่าขนาดใหญ่ ทำให้สภาพแวดล้อมเสียสมดุล
รวมทั้งในกระบวนการผลิตอลูมิเนียมยังทำให้เกิดก๊าซฟลูออรีนที่ก่อมลพิษ การรีไซเคิลอลูมิเนียมจึงช่วยรักษา
สิ่งแวดล้อมได้มาก อลูมิเนียมที่ขายได้ เช่น กระป๋องน้ำอัดลม ขันน้ำ กระจบองเบียร์ กระจบองน้ำอัดลม

ธนาคารขยะรีไซเคิล

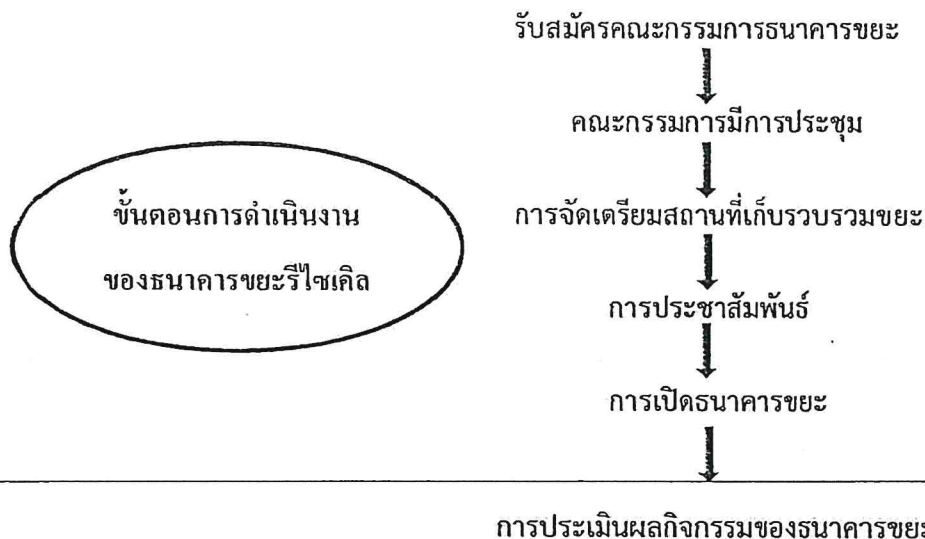
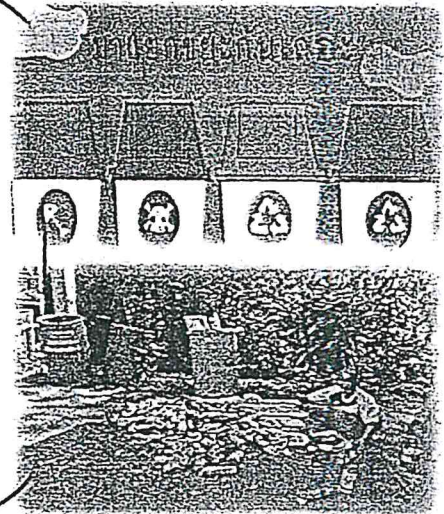
จะดีกว่าไหมถ้าเราทุกคนจะช่วยกันคัดแยกขยะรีไซเคิลและแทนที่แต่ละคน แต่ละบ้าน จะขายขยะกันเอง เราช่วยกันจัดตั้ง “ธนาคารขยะรีไซเคิล” ที่เป็นตัวกลางในการ ดำเนินการนี้แทน

หลักการของธนาคารขยะรีไซเคิล คือ การส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยเริ่มต้นที่ ประชาชนในชุมชน และใช้สถานที่ศาลากลางบ้านเป็นสถานที่ทำการธนาคารดำเนินการโดยให้ประชาชนทุก ครัวเรือนสมัครเป็นสมาชิกของธนาคารขยะรีไซเคิล และนำขยะรีไซเคิลมาฝาก เจ้าหน้าที่ธนาคารจะทำการแยกขยะ และชั่งน้ำหนักแล้วคำนวณเป็นจำนวนเงิน จากนั้นบันทึกลงในสมุดคู่ฝาก โดยใช้ราคาที่ทางธนาคารขยะประสานกับ ร้านรับซื้อของเก่าเป็นเกณฑ์

ผลพลอยได้ของประชาชนจะได้มีรายได้จากการนำขยะมาฝากกับธนาคารก็มีรายได้จากการเป็นตัวแทนขาย ขยะรีไซเคิลให้กับร้านรับซื้อของเก่าและสามารถนำกำไรหลังหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไปเป็นกองทุนพัฒนา หมู่บ้านได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของธนาคารขยะรีไซเคิล

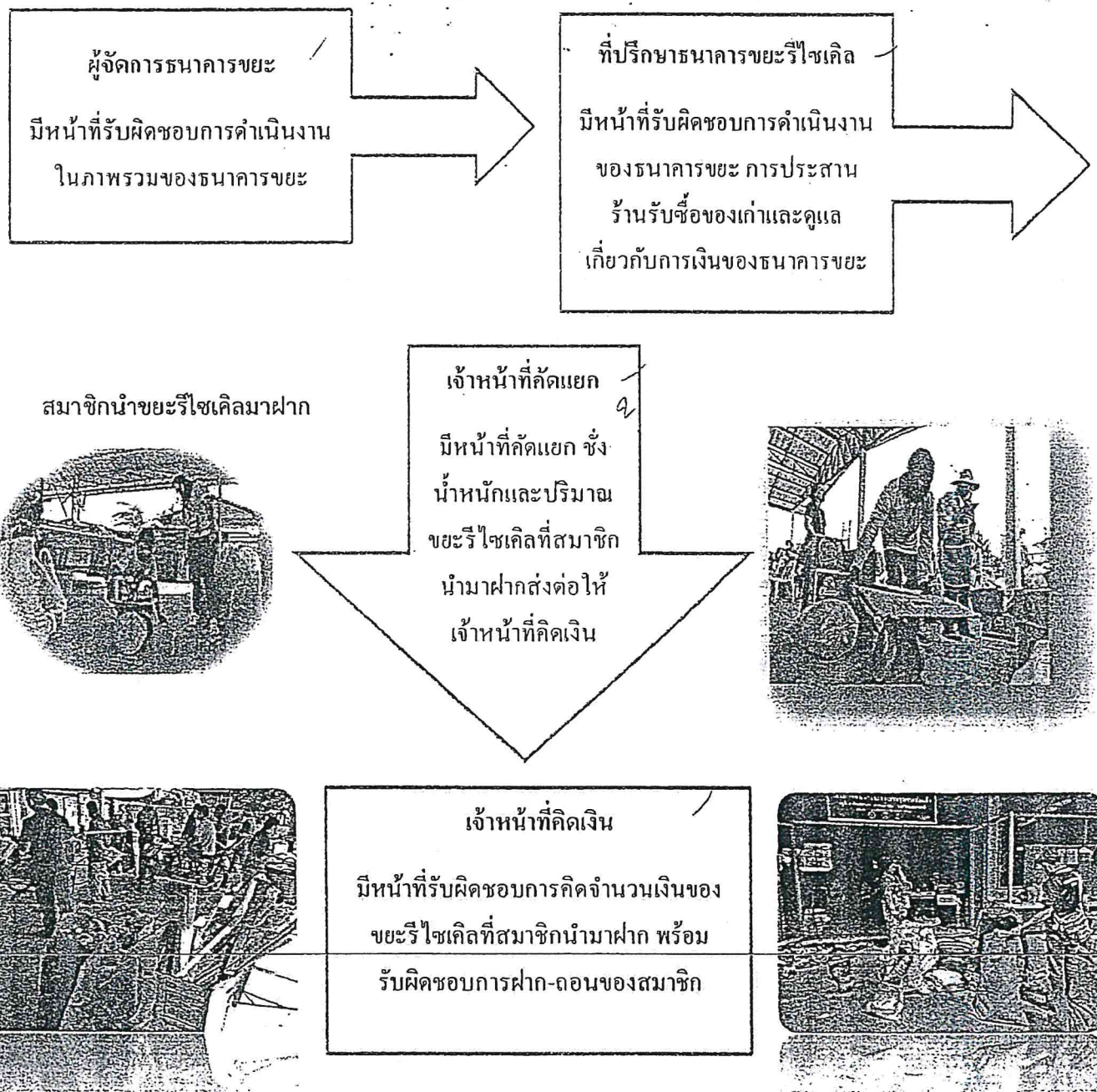
๑. เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ และการรักษา สิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีความสะอาด
๒. ช่วยลดปริมาณขยะและส่งเสริมความรู้ให้ประชาชนในเรื่องคัดแยก ขยะที่ถูกต้องเหมาะสม
๓. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ จัดการขยะ โดยชุมชน
๔. เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนในหมู่บ้านชุมชน

คณะทำงานธนาคารขยะ

รับสมัครคณะทำงานเป็นกรรมการกองทุนธนาคารขยะจากประชาชนในชุมชน โดยมีหน่วยงานจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา คณะทำงานต้องมีการประชุมเพื่อเตรียมงาน เช่น ประชาสัมพันธ์ วางแผนกำหนดวัน และสถานที่เปิดธนาคารรีไซเคิล การกำหนดระยะเวลา เวลาการรับฝาก เวลาการขายขยะรีไซเคิล และการดำเนินการต่างๆ เพื่อเปิดธนาคาร และการประเมินผลกิจกรรม

หน้าที่ของคณะทำงาน

สถานที่เก็บรวบรวมขยะรีไซเคิล

ยึดหลักง่ายๆว่าเป็นสถานที่ที่สามารถเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลได้ ป้องกันแดดฝนได้ ถ้ามี่พื้นที่เพียงพอควรแยกประเภทขยะรีไซเคิลอย่างชัดเจน ถ้าในกรณีไม่มีสถานที่เก็บรวบรวม สามารถใช้วิธีรับฝากตอนเช้าและให้นำไปขายที่ร้านรับซื้อของเก่าตอนเย็น

ระบบเอกสารบัญชี

เอกสารที่ต้องจัดเตรียมได้แก่ สมุดสมาชิก สมุดทะเบียนคุมลูกค้า ใบนำฝาก สมุดคู่ฝาก

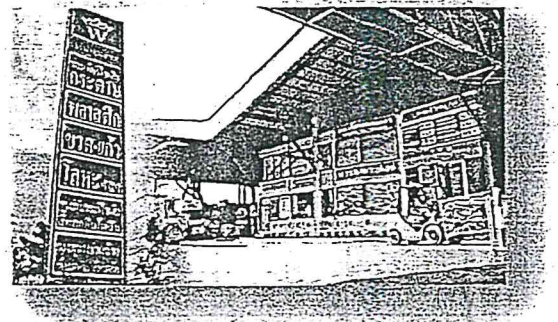
การเตรียมการเปิดธนาคาร

สำรวจร้านรับซื้อของเก่า

คณะทำงานสำรวจร้านรับซื้อของเก่าที่มีอยู่ในชุมชนพิจารณาราคาและประเภทของขยะรีไซเคิลที่รับซื้อเพื่อคัดเลือกร้าน แล้วประสานงานร้านรับซื้อของเก่าให้เข้าร่วมโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล

การจัดทำใบเสนอราคา

คณะทำงานประชุมตกลงกันว่าจะมีการหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเท่าไรจากราคาของร้านรับซื้อของเก่า จะเป็น ๕๐% , ๓๐% , ๒๐% ๑๐% หรือ ๕% ก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แล้วจัดทำใบเสนอราคาที่ยกค่าใช้จ่ายแล้ว ซึ่งเป็นราคาของขยะรีไซเคิลที่จะใช้รับซื้อจากสมาชิก

ชนิดขยะ	ราคา/หน่วย	ราคาหัก ๕๐%
กระดาษสี	๓.-	๑.๕๐.-
เหล็ก	๒.-	๑.-
กระป๋องสังกะสี	๐.๔๐.-	๐.๒๐.-
เบียร์ข้าง (ลัง)	๔.-	๔.๕๐.-
ขวดน้ำโพลาลิส	๘.-	๔.-
พลาสติกรวม	๓.๕๐.-	๑.๗๕.-

ชนิดขยะ	ราคา/หน่วย	ราคาหัก ๓๐%
สายยาง	๓.-	๒.๑.-
เหล็ก	๒.-	๑.๔.-
กระป๋องสังกะสี	๐.๔๐.-	๐.๒๘.-
เบียร์ข้าง (ลัง)	๔.-	๖.๓.-
ขวดน้ำโพลาลิส	๘.-	๕.๖.-
พลาสติกรวม	๓.๕๐.-	๒.๔๕.-

ตัวอย่างการคำนวณการหักผลต่าง ๓๐%

ราคาขวดน้ำโพลาลิสกิโลกรัมละ ๘ บาท ควรตั้งราคาเท่าไร

ถ้าราคาของ ๑๐๐ บาท ต้องตั้งราคา ๗๐ บาท (กำไร ๓๐ บาท)

ถ้าราคาของ ๘ บาท ต้องตั้งราคา $๘ \times ๗๐ = ๕.๖$

๑๐๐

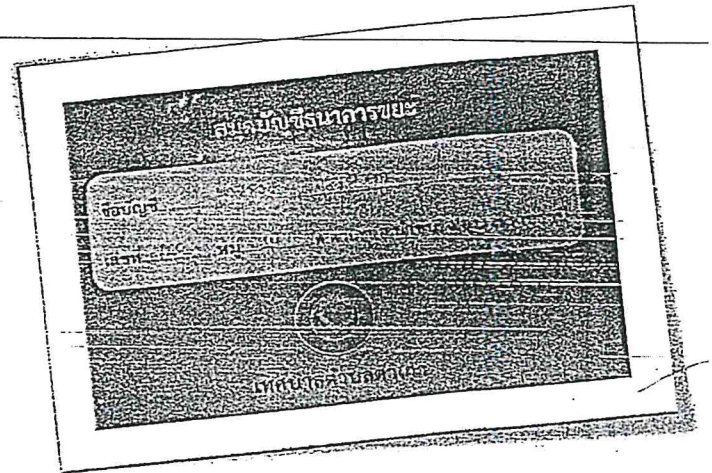
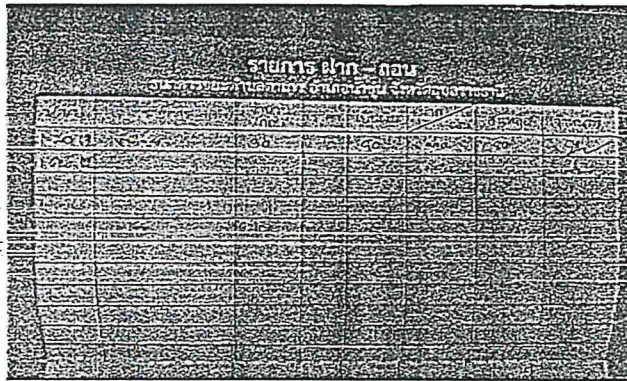
ดังนั้นควรตั้งราคา ๕.๖ บาท

[illegible]

การถอน

หากสมาชิกต้องการถอนเงิน จะถอนได้ก็ต่อเมื่อธนาคารเปิดทำการ
ครั้งต่อไปและสมาชิกต้องนำขยะรีไซเคิลมาฝากในวันนั้นด้วย
จึงจะสามารถถอนได้ทั้งนี้จำนวนเงินที่ถอนจะต้องขึ้นอยู่กับระเบียบ

ของธนาคารขยะ

การสนับสนุน

การสนับสนุนโครงการธนาคารขยะ

นอกจากการดำเนินกิจกรรมของธนาคารของคณะกรรมการธนาคารแล้ว เทศบาลตำบลตาเกายังสนับสนุนการจัดตั้ง
ธนาคารขยะรีไซเคิลในชุมชนให้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

- สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน เช่น ตาชั่ง กระสอบ เครื่องคิดเลข สมุดบัญชีธนาคารขยะ
- การจัดอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการธนาคารขยะในการคัดแยกขยะให้ถูกต้อง
- การจัดกิจกรรมการประดิษฐ์สิ่งของจากขยะรีไซเคิล แล้วนำสิ่งประดิษฐ์นั้นมาจำหน่ายหรือแจกเป็นของที่

ระลึก

ประโยชน์อื่นๆของธนาคารขยะรีไซเคิล

๑. ประชาชนเกิดความเข้าใจในคุณค่าของวัสดุบางประเภทว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์หลายครั้ง หรือสามารถ
เปลี่ยนเป็นเงินได้
๒. สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน